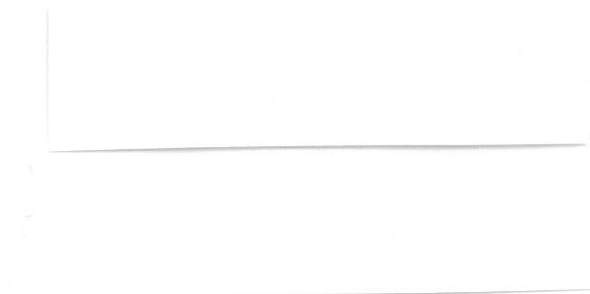

25.1.2021

Valtioneuvoston oikeuskansleri
kirjaamo@okv.fi

Helsingin kaupunginhallituksen päätös sukupuolikiintiöiden soveltamisesta Helsingin nuorisoneuvoston edustukseen toimialalautakunnissa

Kantelija

Kantelun kohde

Helsingin kaupunki

Menettely ja päätökset

Kaupunginhallitus 24.6.2019, 478 §

Linjaukset nuorisoneuvoston edustuksesta toimialalautakunnissa

HEL 2019-006826

Nuorisoneuvosto valitsee keskuudestaan kolme edustajaa kuhunkin toimialalautakuntaan. Edustajien valinnassa tulee ottaa huomioon laissa säädetty sukupuolten välinen tasa-arvo; kolmesta edustajasta molempia sukupuolia tulee olla vähintään yksi.

Kanteluasia

Kantelija pyytää valtioneuvoston oikeuskansleria tutkimaan, onko Helsingin kaupunki menetellyt lainvastaisesti ja syrjivästi kaupunginhallituksen edellyttäessä nuorisoneuvostoa soveltamaan sukupuolikiintiöitä edustuksessaan toimialalautakunnissa.

25.1.2021

Kuntalain (410/2015) 26 §:n 1 momentin ja Helsingin kaupungin hallintosäännön 27 luvun 1 §:n mukaan nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kaupunginhallituksen on asetettava nuorisovaltuustoa vastaava nuorten vaikuttamistoimielin ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Helsingin kaupungissa nuorisovaltuustoa vastaava nuorten vaikuttamistoimielin on Helsingin nuorisoneuvosto.

Kuntalain 26 §:n 2 momentin nojalla nuorisoneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kaupungin eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kaupungin asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisoneuvosto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kaupungissa. Nuorisoneuvoston muista tehtävistä määrätään kaupunginhallituksen asettamispäätöksessä.

Helsingin kaupunginhallitus 24.6.2019 tekemässä päätöksessään 478 § vahvisti linjaukset nuorisoneuvoston edustuksesta toimialalautakunnissa. Helsingin kaupunginhallitus kyseisessä päätöksessä vahvisti, että Helsingin nuorisoneuvoston keskuudestaan kuhunkin toimialalautakuntaan valitsemasta kolmesta edustajasta tulee ottaa huomioon laissa säädetty sukupuolten välinen tasa-arvo.

Helsingin kaupungin tulee viranomaisena kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain, jäljempänä tasa-arvolain (609/1986) 4 §:n 1 momentin nojalla.

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudissa yhtenä toimintamuotona on edustuksellinen toiminta, jota nuorisoneuvosto edustaa. Nuorisoneuvoston toiminta perustuu käytännössä edustukselliseen demokratiaan. Nuorisoneuvosto sisäisesti ylläpitää demokratiaa ja demokraattisia toimintatapoja ja samalla nuorisoneuvoston toiminta toteuttaa demokratiakasvatusta nuorisoneuvoston jäsenille.

Nuorisoneuvosto toiminnassaan edistää tasa-arvon toteutumista niin helsinkiläisten nuorten keskuudessa kaupunkitasolla kuin myös omassa päätöksenteossään ja sisäisessä toiminnassään yhdenvertaisuutta, toisten hyväksi toimimista ja osallistumisen monimuotoisuutta huomioiden.

Nuorisoneuvosto hyväksyi 28.8.2019 § 7 kannanoton, jossa nuorisoneuvosto totesi, että sukupuolikiintiöt eivät kuulu nuorisovaikuttamiseen.

25.1.2021

Nuorisoneuvoston lautakuntaedustajien valinta nuorisoneuvostossa tapahtuu nuorisoneuvostolle ja suomalaiselle yhteiskunnalle tärkeitä demokraattisia toimintatapoja huomioiden ja ylläpitäen.

Kaupunginhallituksen 24.06.2019 § 487 vahvistamat linjaukset nuorisoneuvoston lautakuntaedustajien läsnäolo- ja puheoikeudesta toimialalautakunnissa sitovat nuorisoneuvostoa valitsemaan kolme lautakuntaedustajaa kuitenkin siten, että laissa säädettyjä sukupuolikiintiöitä tulee ottaa huomioon valitsemalla kummankin sukupuolen edustajia vähintään yksi.

Nuorisoneuvosto kannanotossaan katsoi kaikenmuotoiset sukupuolikiintiöt tarpeettomiksi omassa toiminnassaan ja, että lakiin vetoaminen nuorisoneuvoston lautakuntaedustajien sukupuolikiintiöissä on perusteetonta kaupungilta. Ottaen huomioon, että nuorisoneuvoston lautakuntaedustajien valinnasta toimitetaan lähes aina vaali suljetuin lipuin, on kaupunginhallituksen linjaus ilmeisen perusteeton, ellei laiton.

Osana Helsingin kaupungin velvollisuutta edistää tasa-arvoa on tasa-arvolain 4 §:n 2 momentin mukaan erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät tasa-arvon toteutumisen. Kaupunginhallituksen linjaus mahdollistaa, että vaalissa sukupuolensa ainoana edustajana ehdolla oleva henkilö tulisi valituksi lautakuntaedustajaksi merkittävästi vähäisemmällä äänimäärällä tai ilman yhtäkään ääntä täysin sillä perusteella, että kaupunginhallituksen linjaus edellyttää, että nuorisoneuvoston on kyseisen ehdokkaan sukupuolen takia valittava hänet lautakuntaedustajaksi.

Nuorisoneuvosto kannanotossaan esitti, että nuorisoneuvostoon sovellettavat sukupuolikiintiöt kumotaan ja uusien luomista vältetään. Nuorisoneuvosto edelleen yhtyy kyseiseen kannanottoon, jonka nuorisoneuvosto on itse yksimielisesti aikaisemmin hyväksynyt. Nuorisoneuvosto totesi tuolloin ja toteaa edelleen, että nuorisoneuvostoon sovellettavat sukupuolikiintiöt eivät edistä tasa-arvon toteutumista.

Sukupuolikiintiöt tässä tilanteessa asettavat nuoret eriarvoiseen asemaan, kumoaa demokraattiset toimintatavat ja on ilmeisen syrjivä. Helsingin kaupungin tulee kumota linjauksensa, joka estää tasa-arvon toteutumisen tasa-arvolain 4 §:n 2 momentin nojalla. Kaupunginhallituksen linjauksen vaikutuksesta nuorisoneuvoston jäsenet tosiasiallisesti joutuvat epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella ja on välillisesti syrjivä tasa-arvolain 7 §:n 3 momentin 1 kohdan nojalla.

Nuorisoneuvoston toimiessa kaupunginhallituksen edellyttämää menettelyä noudattaen, on nuorisoneuvoston päätös valita lautakuntaedustajaksi henkilö, joka ei ole tullut vaalissa valituksi saamiensa äänien perusteella, on välittömästi syrjivä tasa-arvolain 7 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla. Tasa-arvolain 7 §:n 1 momentin mukaan välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella on kielletty.

25.1.2021

Tasa-arvolain 7 §:n 3 ja 4 momentin mukaan välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan eri asemaan asettamista sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraaliita vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella. Menettely ei kuitenkaan ole syrjintää, jos sillä pyritään hyväksyttävään tavoitteeseen ja valittuja keinoja on pidettävä aiheellisina ja tarpeellisina tähän tavoitteeseen nähden.

Helsingin kaupungin nuorisoneuvostolta edellyttämä menettely ei tasa-arvolain 7 §:n 4 momentin nojalla ole hyväksyttävää siitä huolimatta, että esittelijä perustelee päätösehdotustaan molempien sukupuolten mahdollisimman tasapuolista edustusta tavoittelemalla. Kaupunginhallituksen linjauksen tavoite on hyväksyttävä, mutta linjaus ei ole aiheellinen ja tarpeellinen tavoitteeseen nähden.

Perustelu viittaa ilmeisesti hallituksen esitykseen 268/2015 vp, s. 155. Hallituksen esityksessä ennen esittelijän viittauksen kohteena oleva kohta on ilmeisen yleisluonteinen toteamus. Hallituksen esityksessä kohtaa edeltävässä lauseessa todetaan yksiselitteisesti ja selkeästi, että nuorisovaltuuston kokoonpanoon ei sovelleta tasa-arvolakia. Esittelijä itsekkin totesi perusteluissaan, että tasa-arvolain mukaisia sukupuolikiintiöitä ei sovelleta suoraan nuorisoneuvostoon.

Hallituksen esityksen 268/2015 vp, s. 155 mukaan nuorisovaltuusto tai nuorten vaikuttajaryhmä ei ole naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettu kunnallinen suunnittelu- ja päätöksentekuelin, joten sen kokoonpanoon ei sovelleta 40 prosentin sukupuolikiintiötä. Tavoitteena kuitenkin on molempien sukupuolten mahdollisimman tasapuolinen edustus.

Lisäksi tulee ottaa huomioon, että maininnat nuorisovaltuuston ja tasa-arvolain suhteesta hallituksen esityksessä koskee koko nuorisovaltuuston kokoonpanoa, ei lautakuntaedustajien tai muiden vastaavien henkilöiden ryhmittymien kokoonpanoa. Esittelijän voidaan näin ollen katsoa tulkinneen hallituksen esitystä väärin.

Nuorisoneuvosto on esittänyt puheenjohtajansa kautta kritiikkiä sukupuolikiintiöiden soveltamiseen, kuten esittelijän perusteluista ilmenee. Nuorisoneuvoston kaupunginhallitukselle ja sen esittelijälle esittämät kritiikit ilmenevät nuorisoneuvoston kannanotosta, jonka nuorisoneuvosto hyväksyi kaupunginhallituksen ja sen esittelijän jätettyä nuorisoneuvoston kritiikit huomioimatta ja niihin asiallisesti vastaamatta. Nuorisoneuvosto totesi kannanotossaan, että sukupuolikiintiöiden kumoaminen olisi suorastaan tasa-arvoteko.

25.1.2021

Nuorisoneuvoston lautakuntaedustajien valinnassa kasvatus- ja koulutuslautakuntaan sekä sosiaali- ja terveystieteiden lautakuntaan toimitetuissa vaaleissa kaupunginhallituksen linjausta noudattamalla vähemmän ääniä saanut henkilö, jonka ei voine tulkita saaneen nuorisoneuvoston luottamusta lautakuntaedustajan toimen hoitamiseen, tuli valituksi sivuuttaen täysin demokraattiset prosessit, sukupuolten välisen tasa-arvon ja nuorten vaikuttamistoiminnassa tärkeänä pidetyn demokratiakasvatuksen.

Perustuslain 6 §:n 1 ja 2 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, eikä ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Hallituksen esityksen 57/1985 vp, s 16 mukaan syrjivä toimenpide voi kohdistua yksittäiseen naiseen tai mieheen, mutta myös ennalta määräämättömään mies- tai naisjoukkoon. Näin voi käydä esimerkiksi silloin, kun hallinto- tai elinkeinotoiminnassa vahvistetaan sellaisia ohjeita, suosituksia tai menettelytapoja, joita sovellettaessa naiset ja miehet joutuvat eriarvoiseen asemaan. Syrjintää olisi yhtä hyvin se, että eri sukupuolta olevat asetetaan yksittäisellä toimenpiteellä eri asemaan, kuin se, että samanlaisissa tilanteissa miehiä ja naisia kohdellaan eri tavoin.

Liitteet

- 1 Kaupunginhallituksen päätös 24.6.2019, 478 §
- 2 Nuorisoneuvoston päätös 9.1.2021, 13 §
- 3 Nuorisoneuvoston päätös 9.1.2021, 16 §
- 4 Nuorisoneuvoston päätös 21.1.2021, 29 §

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.